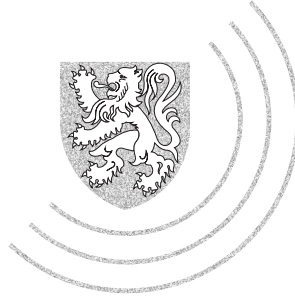

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

9 oktober 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Sonja Becq,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen en mevrouw Ingrid van Kessel –**

**betreffende het oprichten van aangepaste inrichtingen voor de bewaring van delinquente jongeren
en betreffende het sluiten van een Samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap
en de federale staat met betrekking tot de detentie van jeugdige delinquenten in op te richten
gespecialiseerde federale jeugdstrafinrichtingen en betreffende de hulpverlening, het onderwijs
en de herstellbemiddeling ingericht in de federale jeugdstrafinrichtingen door de gemeenschappen**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Vanuit een bezorgdheid omtrent de zorg voor jongeren in onze maatschappij keurde het Vlaams Parlement op 31 maart 1999 de maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg goed. De motie van aanbeveling naar aanleiding van die maatschappelijke beleidsnota bevatte engagementen van het Vlaams Parlement zelf, en vragen aan de Vlaamse regering. (*Parl. St.* VI. P. 1998-1999, nr. 1354/2)

In haar regeerakkoord verbindt de Vlaams regering zich ertoe de motie van aanbeveling uit te voeren. De regering erkent daarbij de probleemanalyse en de aanbevelingen van de maatschappelijke beleidsnota als een zeer grondige basis om er het beleid aangaande de jeugdzorg op te baseren. De aanbevelingen worden voorlopig zo vertaald dat men streeft naar de ontwikkeling van integrale jeugdzorg. De ideeën die voortvloeien uit het concept 'integrale jeugdzorg' kunnen, op voorwaarde dat ze goed worden geconcretiseerd, gedeeltelijk een antwoord geven op een aantal prangende behoeften in de jeugdsector. Het betreft het ontwikkelen van een vraaggestuurde in plaats van een aanbodgestuurde hulpverlening, het naadloos laten aansluiten van diverse hulpverleningsvormen op elkaar en sectoroverschrijdende hulpverlening voor minderjarigen.

Wanneer we echter deze recente ontwikkelingen bekijken vanuit de oorspronkelijke aanbevelingen van de maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg, merken we een aantal essentiële knelpunten en leemten. Zo is er voorlopig niets terug te vinden van de invulling van de preventie en de hulpverlening voor jeugddelinquenten. Doordat die thema's niet aan bod komen, is het onmogelijk een zorgcontinuüm te ontwikkelen in de jeugdsector. Een continuüm aan hulp vergt een hulpverleningsaanbod dat start met zeer preventieve maatregelen en dat eindigt met zeer gestructureerde hulpverlening. Het gebrek aan concretisering van de preventie en de hulpverlening ten aanzien van jeugddelinquenten maakt dat de uiteinden van het continuüm ontbreken. Daarbij valt vooral op dat het aanbod van maatregelen voor jongeren die als misdrijf omschreven feiten pleegden, niet wordt verruimd, noch betrokken wordt in de uitwerking van de integrale jeugdzorg.

De relatie tussen het beleid van de Vlaamse en de federale overheid met betrekking tot de thema's

preventie en jeugddelinquentie blijft onuitgewerkt. Wij hebben de indruk dat de bevoegdheidsverdeling tussen de Vlaamse en de federale overheid bij de Vlaamse overheid leidt tot een afwachtende houding ten aanzien van beleidsbeslissingen op federaal niveau. We achten het echter noodzakelijk dat de Vlaamse regering een pro-actief beleid voert met betrekking tot haar bevoegdheden. Momenteel blijkt overigens dat ook alle federale initiatieven worden afgeblazen.

In een geïntegreerde aanpak van de delinquentie bij jongeren moet preventie nochtans de voorname betrachting zijn. Het uitschakelen van de risicofactoren – zoals werkloosheid, gebrekkige scholing en integratie – en het bevorderen van beschermende factoren – zoals individuele begeleiding, sociale bindingen en sociale steun – zijn prioritair. De overheid heeft als prioritaire taak het preventiebeleid maximaal te ontwikkelen.

Waar preventie echter faalt, moeten de bijzondere jeugdzorg en in laatste instantie het gerecht zijn verantwoordelijkheid nemen. Het allerlaatste redmiddel is dat jongeren strafrechtelijk veroordeeld worden.

Zowel minderjarige delinquente jongeren, als meerderjarige delinquente jongeren komen terecht in penitentiaire inrichtingen. Die inrichtingen zijn doorgaans niet of niet voldoende aangepast aan de bewaring van jongeren. Jongeren van 18, 19, 20 jaar die voor een eerste maal in de gevangenis terecht komen, verdienen meestal een eigen doelgerichte aanpak. Een plaats bij de vollere meerderjarige delinquenten is contraproductief.

De federale overheid heeft volgens de indieners de taak om voor de strafrechtelijk veroordeelde minderjarige delinquenten die door de jeugdrechter uit handen werden gegeven, en voor de jeugdige strafrechtelijk veroordeelde delinquenten, een aangepaste penitentiaire structuur in te richten (hierna gemakshalve: "jeugdstrafinrichting" en "Dienst jeugdstrafinrichtingen") waar plaats is voor een specifieke en op jongeren gerichte benadering van de bewaring, waar plaats is voor hulpverlening aangepast aan de jongere en zijn of haar gezin en familie, waar voldoende mogelijkheden zijn voor onderwijs, specifieke vorming gericht op het vergroten van de toegangsmogelijkheden tot de arbeidsmarkt bij reïntegratie van de jongere, sport, ontspanning en culturele ontplooiing, en dergelijke meer. De Vlaamse regering moet er bij de federale overheid op aandringen onverwijld dergelijke gespecialiseerde inrichtingen op te richten.

De specifieke materies van hulpverlening, onderwijs, cultuur, vorming, sport en dergelijke, zijn gemeenschapsbevoegdheden. De Vlaamse Gemeenschap moet hier haar verantwoordelijkheid nemen, zowel in de gesloten federale instellingen als in haar eigen gesloten instellingen, door de versterking van deze functies.

In een samenwerkingsakkoord moeten de Vlaamse Gemeenschap, de andere bevoegde gemeenschappen en de federale overheid duidelijke afspraken vastleggen omtrent de creatie van een kwaliteitsvol, voldoende en op jongeren afgestemd aanbod aan hulpverlening, onderwijs en vorming in de federale jeugdstrafinrichtingen.

Bovendien moet de mogelijkheid geschapen worden om, zelfs in die gesloten jeugdstrafinrichtingen, aan de jongeren hulpverleningsprojecten aan te bieden gebaseerd op herstelrechtelijke beginselen. Daarover moet dringend uitsluitsel worden gegeven en er moeten de nodige middelen voor worden vrijgemaakt.

Ten slotte staat het vast dat, met ingang van 1 januari 2002, minderjarigen niet meer in gevangenissen mogen worden opgesloten. Er moeten dus dringend alternatieven voor die vorm van opsluiting worden aangeboden. De 10 extra plaatsen in de gemeenschapsinstelling van Mol, waarover de Vlaamse regering een beslissing heeft genomen, zijn duidelijk onvoldoende.

Het Vlaams Parlement is, om al deze redenen, van oordeel dat het uitblijven van een specifieke en aangepaste detentiestructuur voor delinquente jongeren niet langer duldbaar is.

Trees MERCKX-VAN GOEY

Sonja BECQ

Riet VAN CLEUVENBERGEN

Ingrid VAN KESSEL

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

vraagt de Vlaamse regering :

- 1° het preventiebeleid ten aanzien van jeugddelinquentie, in nauw overleg met de andere bevoegde overheden en met de steun van deskundigen uit het werkveld en de universiteiten en hogescholen, dringend verder te ontwikkelen ;
- 2° voor de gedifferentieerde afhandeling van als misdrijf omschreven feiten, herstelgerichte afhandelingsvormen op te zetten : herstelbemiddeling tussen dader en slachtoffer, gemeenschapsdienst en leerprojecten. De uitvoering van die alternatieve afhandelingsvormen bij minderjarige delictplegers moeten worden veralgemeend ; daarbij moet de Vlaamse gemeenschap haar bevoegdheid maximaal benutten ;
- 3° er bij de federale regering op aan te dringen op korte termijn de nodige initiatieven te nemen om een specifieke, op de bewaring van jongeren gerichte, detentiestructuur op te richten, waarbij de infrastructuur, het leefregime en de detentiebegeleiding aangepast zijn aan de specifieke behoeften en eigenheden van jongeren en hun families ;
- 4° in de eigen gemeenschapsvoorzieningen waar jongeren zijn geplaatst die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, meer aandacht te besteden aan pedagogische projecten en hulpverlening ;
- 5° om, samen met de betrokken partners, overkoepelende proces van overgang naar integrale jeugdzorg voort te zetten en daarbij uitdrukkelijk de preventie en de hulpverlening ten aanzien van jeugddelinquenten te concretiseren ;
- 6° om, in samenspraak met de federale overheid, in deze jeugdstrafinrichtingen in een voldoende en gedifferentieerd aanbod te voorzien, wat hulpverlening, onderwijs en vorming betreft, en in de jeugdstrafinrichtingen projecten op te zetten, gericht op herstelbemiddeling tussen dader en slachtoffer met het oog op het herstel van de aangebrachte schade aan het slachtoffer en de maatschappij en de reïntegratie van de dader in de maatschappij ;
- 7° er bij de federale overheid op aan te dringen onverwijld een samenwerkingsakkoord te slui-

ten met de verschillende bevoegde gemeenschappen. Dat samenwerkingsakkoord is gebaseerd op de volgende krachtlijnen :

- a) zonder afbreuk te doen aan hun eigen bevoegdheden, verplichten de ondertekenende partijen zich ertoe in de jeugdstrafinrichtingen in de nodige faciliteiten te voorzien specifiek gericht op de bewaring van jongeren, een kwaliteitsvol en aan de bijzondere behoeften van de jongeren aangepast aanbod te geven aan hulpverlening ten behoeve van de jonge gedetineerde en diens gezin en familie, aan onderwijs, vorming en ontspanning en aan hulpverleningsprojecten gebaseerd op herstelrechtelijke beginselen ;
- b) onverminderd de bevoegdheden van de Dienst Jeugdstrafinrichtingen, de Dienst Justitiehuisen en de Psychosociale Dienst Strafinrichtingen van het federale Ministerie van Justitie, zijn de gemeenschappen verantwoordelijk voor de sociale dienst- en hulpverlening aan de gedetineerden en hun gezin met het oog op een optimale begeleiding van de detentie van de jongere en de voorbereiding van de reïntegratie van de jongere in de maatschappij. Zij werken daartoe nauw samen met alle relevante publieke en private actoren.

Er wordt in elke jeugdstrafinrichting een voldoende bemand hulpverleningsteam gevormd dat is samengesteld uit hulpverleners van de verschillende diensten van de gemeenschappen en het Ministerie van Justitie. Het team verricht zijn werkzaamheden in nauwe samenspraak met de directie van de jeugdstrafinrichting en de andere diensten werkzaam in de inrichting ;
- c) onverminderd de bevoegdheden van de Dienst Jeugdstrafinrichtingen, de Dienst Justitiehuisen en de Psychosociale Dienst Strafinrichtingen, zijn de gemeenschappen verantwoordelijk voor de organisatie van een systeem van herstelbemiddeling op vrijwillige basis.

In een dergelijk systeem van herstelbemiddeling kan voor elke individuele jongere, op diens verzoek, een bemiddelingstraject worden uitgewerkt.

Het bemiddelingstraject kan bestaan uit één of meer van de volgende maatregelen :

- 1) het organiseren binnen de jeugdstrafinrichting van de contacten tussen de jeugdige delinquent, het slachtoffer of de slachtoffers, de familie of de vertrouwenspersonen van de jeugdige delinquent en de familie of de vertrouwenspersonen van het slachtoffer ;
 - 2) het verrichten van betaalde arbeid binnen of buiten de inrichting, met akkoord van de directie van de jeugdstrafinrichting, met het oog op het vergoeden van de schade aangericht aan de maatschappij ;
 - 3) het verrichten van betaalde arbeid binnen of buiten de inrichting, met akkoord van de directie van de jeugdstrafinrichting, met het oog op het vergoeden van de schade aangericht aan het slachtoffer ;
 - 4) een bijzondere bijdrage in het Fonds tot hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden ;
 - 5) het participeren aan een project van herstelbemiddeling uitgaande van een privéinstantie ;
- per hulpverleningsteam, vermeld in b), wordt ook door de gemeenschappen een specifiek daartoe opgeleide coördinator voor het uitwerken en het volgen van herstelbemiddelingsprojecten aangewezen ;
- d) onverminderd de bevoegdheden van de Dienst Jeugdstrafinrichtingen, de Dienst Justitiehuisen en de Psychosociale Dienst Strafinrichtingen, zijn de gemeenschappen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een voldoende aanbod aan opvoedkundige projecten en projecten gericht op de vorming met het oog op de vlotte toegang van de jongere tot de arbeidsmarkt bij zijn reïntegratie, van een voldoende aanbod aan culturele en sportieve ontplooiingsmogelijkheden en van een voldoende aanbod aan ontspanningsmogelijkheden voor minderjarigen in de jeugdstrafinrichting.

De vormingsprojecten aangeboden door de gemeenschappen zijn, onder meer, specifiek afgestemd op de arbeidsmarkt en de persoon van de jongere delinquent, en komen tot stand in nauwe samenwerking met de arbeidsbemiddelingsdiensten van de gemeenschappen ;

- e) om de coördinatie inzake individuele dossiers te garanderen, moet het hulpverleningsteam, vermeld in b) geregeld overleg plegen met vertegenwoordigers van andere beleidsniveaus, in het bijzonder van de Dienst Justitiehuisen van het Ministerie van Justitie.

Ook op het niveau van de beleidsvoorbereiding moet, bijvoorbeeld in het kader van het begeleidingscomité van een arrondissementeel justitiehuis (waarin ook vertegenwoordigers van de diensten, erkend door de gemeenschappen, uitgenodigd werden om er zitting in te hebben, zie KB van 13.06.1999 houdende de organisatie van de Dienst Justitiehuisen van het Ministerie van Justitie, *BS 29.06. 1999*) voorzien worden in de nodige beleidscoördinatie met rapportering aan de bevoegde overheden.

De volgende coördinerende taken kunnen worden vastgelegd :

- 1) het afstemmen van het beleid van de Dienst Jeugdstrafinrichtingen op de werking van de Dienst Justitiehuisen en de Psychosociale Dienst Strafinrichtingen ;
- 2) de permanente communicatie met de diensten van de gemeenschappen, werkzaam in de jeugdstrafinrichting ;
- 3) de evaluatie van de samenwerking met de diensten van gemeenschappen, werkzaam in de jeugdstrafinrichting ;
- 4) het voorstellen van beleidsondersteunende richtlijnen voor de directies van de jeugdstrafinrichtingen, met het oog op een goede samenwerking met de diensten van de gemeenschappen, werkzaam in de jeugdstrafinrichting ;

- 5) het opstellen van adviezen voor de Minister van Justitie, met het oog op een goede samenwerking met de diensten van de gemeenschappen, werkzaam in de jeugdstrafinrichting ;
- f) de federale staat en de gemeenschappen verbinden zich ertoe wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek te laten uitvoeren en degelijke statistische gegevens te verzamelen om het beleid te ondersteunen en desgevallend bij te sturen.

Trees MERCKX-VAN GOEY

Sonja BECQ

Riet VAN CLEUVENBERGEN

Ingrid VAN KESSEL
